

# Jugoslovenski KOROTAN

Uredništvo in upravnništvo v Velikovcu, Glavni trg šte. 141.

List izhaja vsako soboto z datumom prihodnjega dne.

Naročnina stane četrtletno 4 K, polletno 8 K, celoletno 15 K.

Velikovec, 23. marca 1919.

Urejuje Srečko Puncer.

Izdaja Franjo Malgaj.

Cene inseratom so: cela stran 100 K, pol strani 60 K,  $\frac{1}{3}$  strani 40 K,  $\frac{1}{4}$  strani 35 K,  $\frac{1}{5}$  strani 30 K,  $\frac{1}{6}$  strani 25 K,  $\frac{1}{8}$  strani 18 K,  $\frac{1}{10}$  strani 16 K,  $\frac{1}{12}$  strani 14 K. — Popusti: pri 2—5 kratni objavi 15 %, pri 6—10 kratni 25 %, pri 11—20 kratni 35 %, pri 21—50 kratni 50 %.

## Jugoslavija manifestira za jugoslovensko Dalmacijo, Reko, Trst in Goriško. Odločitev še ni padla. Celje za iredentski sklad.

### Pravičen mir ali svetovna revolucija.

Srečko Puncer.

V začetku tekočega tedna so raznesli časopisi razburljive vesti, da je odločitev v jugoslovensko italijanskem sporu že padla in sicer na škodo Jugoslovenov. Trst, Gorico, Istro, del Dalmacije in otočja, da je svet desetorice priznal Italijanom. Najnovejša poročila pa pravijo, da so te vesti sicer preuranjenje, da ni še nobenih končnih sklepov, da pa naša stvar napram Italiji slabo stoji.

Kakor divji vihar zaorilo je ogorčenje po vsej Jugoslaviji nad grozečo nevarnostjo, ki so jo oznanile črne vesti iz Pariza. Iztrgati nam iz živega telesa Trst, naše srce, Reko, naša pljuča, ali ni to nekaj tako nezaslišanega in barbarskega, da si naš človek niti predstavljati ne more. Ali je zato krvavel Jugoslovenski narod na vseh bojiščih v Evropi in se bil za slobodo sveta, da ga desetorica diplomatov porabi mesto psička in poizkuša na njem dvorezno ostrino svojih diplomatskih instrumentov? Ali se je borila antanta zato proti nasilnemu nemškemu imperijalizmu in militarizmu, da ju zamenja s svojim še s hujšim? Ali so bila Wilsonova načela o samodločbi narodov mehurčki iz mila, ki jih je antanta pihala v svet, da si pridobi pomoč zatiranih narodov, z videzom

sijaja pravičnosti? Ali si domišljuje desetorica diplomatov v Parizu, da bodeta nasilje in oborožena krivica prinesla svetu mir? Ali pa miru sploh nočejo?

Bodočnost Evrope odvisi od pravičnosti mirovne konference. Stojimo pred dvojno možnostjo: **ali pravičen mir in zveza vseh narodov** ter uničenje militarizma in gospodstvaželnosti, **ali pa oboroženo premirje in svetovna revolucija.**

Narodi so po tem strahovitem boju proti nemškemu militarizmu gmotno in нравno tako izčrpani, da ne bodo hoteli in mogli trajno prenašati peze orožja in gospodarskih bremen, ki jih zahteva vsak imperijalizem. Zatekli se bodo k samopomoči, revoluciji. Strmoglavlili bodo tisto maloštevilno krdelo kratkovidnih diplomatov, ki hoče navaliti svetu na rame še hujša militaristična bremena, kakor nam jih je nalagal v prah porušen nemški imperijalizem. Ali se Lloyd George, Clemenceau, Sonnino in Orlando niste na vzgladu Nemčije ničesar naučili? Ali mislite, gospodje, da je ni na svetu sile, ki bi mogla prevrniti tudi vaše stolice, ako jih bode postavili na vulkanska tla militarizma in imperijalizma? Ali pa si morda domišljujete, da bodo zatirani narodi, ki krepili njih нравnost zavest pravice in **čut samoobrane** strahopetno zavrgli nože in granate na smetišče in ponižno prosili za vstop v zvezo narodov, ki bi slonela na podlagi surove sile in krivice? S krivičnim

mirom militarizem ne bo odpravljen, tega pa se človeštvo mora otresti, z lepa, ali s huda, ako noče poginiti pod njegovim bremenom. Za imperijalizem nekaterih državnikov se izmučena ljudstva ne bodo pustila tirati smrt. Obrnila bodo orožje proti zatiralcem in mučiteljem svojega lastnega in tujih narodov ter ponudila bratsko roko — malim zatiranim narodom v skupnem boju za pravico in slobodo sveta.

Prispele so iz Pariza vesti, da nas hoče desetorica oškodovati za izgubo Primorja z ozemlji na severu, da nam hočejo velikodušno pokloniti celo vzhodno Koroško do solnograške in štajerske meje ter nemški Gradec. Mi moramo te ponudbe najodločneje odkloniti, iz dveh razlogov: prvič, ker stojimo na нравnostnem načelu samodločbe narodov in **zahtevamo** samo to kar je **naše**, drugič, ker nočemo privoščiti Italijanom veselja, ki bi ga imeli, ako bi videli, da nosi tudi naša kraljevina breme **iredentizma**, kakor ga bo nosila Italija, ako si bo podjarmila Jugoslovensko Primorje. Dajte nam našo Dalmacijo, našo Reko, Istro in Goriško, naš Beljak in naš Celovec pa bomo zakopali orožje, ter podali bratsko roko vsem narodom v zvezo miru. Toda dokler ne dobimo svojega, ne bomo odložili orožja in v svetovni revoluciji, ki jo bota rodila nasilje in gospodstvaželnost, kratkovidnih diplomatov, bomo dobili svoje.

## LISTEK

A. P. Čehov:

### Neuspeh.

Poslovenil Srečko Puncer.

Ilija Sergejič-Peplov in njegova žena Kleopatra Petrovna sta stala pri vratih in željno poslušala. Za vratmi, v mali sobici, se je očitno govorilo o ljubezni, ki sta si jo razkrivala njuna hči Nataša in učitelj okrajne šole Ščupkin.

Ujame se! — je zašepetal Peplov, drhteč nestrpnosti in si mel roke. — Pazi, Petrovna, ko nehata govoriti o čuvstvih, snemi s stene sveto podobo in pojdeva ju blagoslovljat... Presenetiva ju... Blagoslov s sveto podobo

je posvečen in nerazrušljiv... Ne izvije se več, ako tudi toži.

Za durmi pa se je vršil sledeči govor: — Ne bodite tako nagajivi — je rekel Ščupkin, zažigajoč si žveplenko ob svojih kockasto risanih hlačah. Jaz vam res nisem pisal nobenih pisem!

— Kako pak! Kakor da bi ne poznala vaše pisave! — se je hihitala devica, umerjeno hreščeč in se venomer ogledavala v zrcalu.

— Takoj sem spoznala! Kako ste čudni. Učitelj lepomisja, pisava pa taka kakor bi praskala koklja. Kako neki učite pisati, ko sami tako čečkate?

Hm!... To ni nič. Pri lepomisju ni glavno pisava, ampak to, da se učenci ne spozabijo. Tega udariš z ravnalom po glavi, onega naženeš klečat... Ah, kaj pisava! Pusto delo: Nekrasov je bil pisatelj, a človeka je sram, kako je pisal. V zbranih spisih so pokazali

njegovo pisavo.

— O, Nekrasov in vi... (vzdih). Pisatelja bi z veseljem poročila. Vedno bi mi pisal stihe v spomin!

— Stihov vam tudi jaz lahko napišem, ako želite.

— O čem neki bi mogli vi pisati!

— O ljubezni... o čuvstvih... vaših očeh... Ako bi prečitali bi bili omamljeni... Solze bi vas polile! No, in če vam napišem res pesniške verze, ali mi boste dovolili, da Vam poljubim roko?

— Prava reč... Če mi jo prav sedaj poljubite!

Ščupkin je skočil po konci, razprl široko oči, sklonil se k mehki, po jajčnem milu dišeči ročici.

— Snemi sveto podobo — je požuril Peplov, sunil s komolcem svojo ženo, bled od razburjenja in si zapenjal suktnjo. — Pojdiva! No!

## Narodna disciplina.

Franjo Juhart.

Beseda disciplina se je med svetovno vojno čudovito mnogokrat izpregovorila. Rabil jo je vsakdo: častnik in podčastnik, prostak, kmet, minister, cesar. Premnogokrat se je beseda napisala, premnogokrat se je pisalo o discipliniranosti naših čet, premnogokrat so uradna poročila poročala o nedisciplini sovražne vojske, predvsem pa se je pisalo o nedisciplini ruske armade za časa njenega razpada. Saj je ravno zato razpadla, ker je pojenjala disciplina v njej. Vsakokrat pa se je beseda disciplina rabila samo v zvezi z vojaštvom. Nikdar nismo slišali, da bi se rabila v kakšni drugi zvezi. Saj je to popolnoma naravno! Nikdar, ali le redkokedaj je kdo izpregovoril o narodni disciplini, ali bolje rečeno o discipliniranem narodu. Na prvi pogled se tudi nekam čudno sliši: narodna disciplina. Poznamo narodno samozavest, narodno navdušenje, narodno vojsko. Ne poznamo še narodne discipline, dasi bi ravno poslednjo morali najbolj poznati.

Kaj je disciplina? Pri četi: zavedanje dolžnosti, reda in pokorščine. Prenesimo vse to na narod, pa imamo narodno disciplino. Vsak posameznik se mora zavedati vseh dolžnosti, ki jih ima napram svojemu bližnjemu in napram svojemu narodu. Ako se zaveda dolžnosti napram svojemu narodu, se jih bo zavedal tudi napram državi, ker je država danes že istovetna z narodom. Ako koristiš danes narodu, koristiš tudi državi in obratno. V narodu mora biti red in pokorščina. Pokorščina do zakonov. Ravno sedaj se sklepajo zakoni za celo jugoslovensko državo. Sklepajo jih naši najboljši možje, ki poznajo naše ljudstvo, njegov značaj, njegove težnje, njegove napake. Zato smemo po vsej pravici upati, da bodo zakoni pravični. Pravičnim zakonom pa se moramo vedno pokoriti, ako hočemo, da nam bodo čuvali in varovali naše pravice.

Kakor je disciplina pri četah trpela v letih svetovne vojne, tako je trpela tudi narodna disciplina. Vsakdo ve, kako je propadla morala pri posameznikih ter pri skupinah, kako smo se odvadili razločevati med tvojim in mojim, kako nam ni ničesar več svetega i. t. d. In zakaj vse to? Bila je nezadovoljnost

z obstoječimi razmerami. Vojak je uvidel, da se ne bije za pravično stvar, čutil je, da so njegovi tovariši, ki niso bili primorani služiti, ali pa so bili oproščeni vojaške službe, bogateli pravzaprav v njegovo škodo. Revni sloji so videli, da postajajo vedno revnejši, dočim bogati postajajo vedno bogatejši. Ali je čuda, da se je začelo širiti vedno hujše nezadovoljstvo, da se je širil boljše vizem, ki je upropastil moralo vojaštva — celega naroda. Da dvignemo moralo, red, da prinesemo v narod zopet duha pokorščine, zavest do narodnih dolžnosti — narodno disciplino — mora biti naša prva in glavna skrb.

Ali imamo vzglede discipliniranega naroda? Treba nam je pogledati samo srpski del jugoslovenskega naroda. Stoletja se je boril proti turškemu jarmu, stoletja se je boril za svojo slobodo. Prišlo je leto 1912. Dvignil se je cel narod srpski, da upropasti Turčina ter ga nažene s svoje zemlje. Vsak posameznik se je zavedal, za kaj se bije, vsak posameznik je čul nad svojimi pravicami in nad pravicami celokupnega naroda. Komaj se je otel iz turškega robstva, ga je napadel njegov prejšnji zaveznik Bolgar ter ga hotel oropati onega dobička, ki si ga je krvavo zaslužil. Dvignil se je narod in upropastil Bolgare. Še hujše robstvo, še hujša nevarnost je pretila srpskemu-celemu jugoslovenskemu narodu — ko ga je po raznih spletkah napadla požrešna in krvoločna Avstrija. Narod pa ni klonil, narod je vstal in pohitel pod orožje. V najhujših dnevih, ko ga je večkratna premoč pregnala iz lastnega ozemlja, ni izgubil poguma, temveč se je bojeval, dokler ni zmagal. Ali bi bilo to drugače mogoče, kakor le na ta način, da je bila narodna disciplina tako trdna, da je nobena sila ni mogla zrušiti? "Srpski vojaki so bili disciplinirani, zato niso omagali!" bi rekel marsikdo. Ali pa je mogoče, da bi ostala disciplina med srpskim vojaštvom tako trdna, ako bi se ne zavedal vojak, ki se je skozi dolga leta vojne bojeval na tujih tleh — da je narod doma trden, da se ne bo uklonil, pa naj pridejo nadenj tudi najhujše grozote? S to zavestjo se je bojeval srpski vojak zato je zmagal. Vsakdo ve, da Angleži niso imeli pred vojno skoro nobenega vojaštva. Kdo se ne spominja onega posmehovanja pri Nemi-

cih, ko so Angleži napovedali vojno? Nismo-li v vseh nemških šaljivih listih videli, kako Angleži vežbajo male pobiče? „S takšno vojsko se bomo borili še-le takrat, kadar doraste“ so govorili Nemci. „Do takrat pa pobijemo Francoze, Ruse, Srbe.“ Uračunali so se Nemci, ker niso upoštevali, kaj zmore narodna disciplina. Naenkrat se je dvignila veličanska angleška vojska, kakor bi bila zrastle iz tal in Nemci so se zavedli, da morajo računati z Angleži bolj kot z vsakim drugim sovražnikom. Ni-li ves angleški narod pomagal bojevati se za pravice človeštva? In bi-li bil to mogel, ako bi bil narod sprt, razbit, nediscipliniran?

Enakih primerov iz zgodovine naj-novejše dobe bi se dalo še nekaj navesti. Da se dvigne in okrepi narodna disciplina, imamo nebroj sredstev. Telovalni društvi „Sokol“ in „Orel“, gasilna društva, bralna društva, izobraževalna društva i. t. d. vseeno kateri stranki pripadajo. Vsa takšna društva morajo v prvi vrsti gledati na to, da dvignejo disciplino med narodom kar najbolj mogoče. Ni moj namen razkladati, na kakšen način bi se naj delalo za ta namen, ker bodo posamezni odbori sami vedeli, kako naj si uredijo svoj program in razdele svoje delo. V prvi vrsti pa morajo odborniki posvetiti tej ideji vse svoje moči. V slobodni državi živimo, ni se nam in našim društvom treba bati preganjanj, katerim smo bili izpostavljeni pod starim avstrijskim režimom, zato se lahko slobodno gibljemo in slobodno izobražujemo svoj narod. Zanesi se smemo, da bo država to podpirala, ker je v njen prid. Baš je došla tužna vest, da nam bodo Italijani odtrgali naše najboljše ljudi in najboljšo zemljo. Naj tudi desetorica na mirovnem posvetu sklone karkoli hoče, za nas mora vedno veljati geslo: Kar je našega, mora biti tudi v resnici naše. Na svoji zemlji moramo biti svoji gospodje. Vsak Jugosloven mora vedeti, po čem stremimo, vsak otrok mora vedeti, koliko zemlje in koliko ljudstva je še pod tujim jarmom. Vsak pa mora tudi vedeti, da smo navezani sami nase, na svojo lastno moč. Le mi sami moremo oteti one brate, ki ječe pod tujim gospodstvom. To nam bo mogoče edino takrat, kadar dvignemo pri vsakem posamezniku — pri cellem narodu — disciplino tako, da jo bo upošteval sovražnik in prijatelj.

Niti za trenotek se ni obotavljal Peplov ter odprl vrata.

— Otroka... je zamrmral, dvignil roke in mežikal s solznimi očmi. Gospod vaju blagoslavlja, otroka moja, živita... plodita se... množita se...

— Tudi... tudi jaz vaju blagoslavljam... je izpregovorila mamica plakajoč veselja. — Bodita srečna, draga moja! O, vi mi jemljete moj edini zaklad! — se je obrnila k Ščupkinu. — Ljubite mojo hčer in sprejmite jo v svoje varstvo...

Ščupkin je odprl svoja usta od strahu in začudenja. Napad staršev je bil tako nenaden in smel, da ni mogel izpregovoriti niti besede.

„Ujel si se v mreže! — je pomislil gineč groze. — Samo pokrov za rakev še, bratec! Ne izviješ se!“

In pokorno je sklonil svojo glavo, kakor bi hotel reči: „Vzemite jo, jaz

sem premagan.“

— Bla... blagoslavljam... je nadaljeval papa in istotako zaplakal. Natašica hčerka moja... stopi poleg... Petrovna, daj sveto podobo...

Tedaj pa je nenadoma prenehal oče plakati in lice se mu je zategnilo gnjeva.

— Klada! — je srdito zakričal nad ženo. — Tvoja bedasta glava! Kaj, je li to sveta podoba?

— O, vsi svetniki!

Kaj se je zgodilo? Učitelj lepopisja je plašno vzdignil oči in videl da je rešen: mamica je v naglici snela s stene mesto svete podobe sliko pisatelja Lažečnikova. Stari Peplov in njegova soproga, s sliko v rokah, sta stala vsa zmedena in ne vedoč, kaj naj storita in porečeta. Učitelj lepopisja je porabil zmešnjavo in zbežal...

## V sladko nemško zemljo!

Lepa je Koroška. Trda je in jeklena. Trdi se zdijo tudi Korošci na prvi pogled; ali, ako se jih po bližje spozna, skriva se pod navjdezno trdo skorjo mehko, dobro in odkritosrčno Koroško srce. Sad Slovenskih korenin. Zlasti Mežiška dolina ima svoja posebna svojstva radi številnih rudnikov in svoje romantične lege. Rudar, ki vidi solnce le, kadar gre v podzemljske rove in se truden in zmučen, vpadlega obraza vrača pozno zvečer domov, seveda ne opazi te romantike. Tudi kmetič, ki od ranega jutra do pozne noči orje in dela na polju ter zmučen in vtrujen zvečer hiti v krog svoje družine, nima časa, da bi razmišljal, na kako lepem ozemlju pušča svoj znoj.

A tujci, ki jih skrb za vsakdanji kruh ne ovira, da bi občudovali te krasno naravo, ti vživajo prirodno lepoto naše doline. Še le ti opazijo zdravstvene izprehode po smrečnih goz-

dovih in ob. romantični reki Mežiške doline ter znajo prav ceniti pestro življenje med rudokopi, tovarnarnami in kmečkim ljudstvom. Ti opažajo zaklade rudokopov in pridelke kmečkih žuljev.

Ni čuda, da so se nekateri trdi Nemci vgnezdili v tej dolini ter si prisvojili rude bogato zemljo in grofi posegli po zemlji, ki je rodovitna in bogata krasnih gozdovov.

Tak občudovalec naše prirode se je naselil pred 20 leti tudi trd Nемеc Fridolin Dittler, ki je živel nad 20 let med nami.

Bil je čudak. Proti Slovincem ni bil ravno premogočen, a vendar je ob vsaki priliki kazal svoj nemški značaj. Živel je ves čas od svojih obresti ter se mu ni bilo treba brigati za vsakdanji kruh, kot drugim zemljanom. Naš kraj mu je tako dopadel, da se tudi ob preobratu, ko je Prevalje pripadlo k Jugoslaviji, ni mogel ločiti od tega priljubljenega mu okoliša. V tem dragem mu kraju, ločen od svoje družine, je umrl začetkom marca.

Dne 10. 3. 1919 so prišli sorodniki iz Nemške Avstrije, da ga prepeljejo v domačo grudo v Pernegg pri Gradcu.

Ker je bil protestant, položili so ga po njih običaju na treh raketah z obutimi čevlji. Došel je pastor iz Gradca, da mu govori poslednji govor ter ga sprejme na zadnji poti.

Pričakovali smo, da se bode ta pastor — kakor se spodobi olikanemu človeku — obrnil do občine ali Narodnega sveta za dovoljenje nemškega nagrobnega govora v Jugoslaviji, ker brez dovoljenja od politične oblasti bi nobeden slov. duhovnik ne smel imeti slovenskega nagrobnega govora v Nemški Avstriji.

Toda nemška oblastnost se je zrcalila tudi pri tem graškem pastoru. Ničesar ni ukrenil v dovoljenje nemškega govora na slovenskih tleh.

Iz političnega stališča bi bilo treba ta govor prepričati, a iz človečnosti smo dopustili, da se protestantski običaj nemoteno izvrši, ker nismo hoteli dati občutiti pokojnikovim sorodnikom, da je njih sorodnik umrl na slovenskih tleh, nismo hoteli motiti njih srčnih občutkov ob smrti njih rojaka, temveč smo spoštovali spoštovanje do smrti tudi napram pokojniku druge narodnosti, katere bi Slovenec ne bil deležen v Nemški Avstriji.

Nenavaden prizor se nam je nudil, ko je pokojnik ležal v rakvi, pred kojo je govoril nemški pastor v sredini med slov. napisi: Občinski urad ter Narodni svet v Prevaljah — ter je nad njim plapolala slov. trobojnica. Istotako je proti njemu vihrala slov. trobojnica ter se blesteli slov. napisi narodnega orožništva v Prevaljah, ki je stalo na straži s slov. kokardami.

Gotovo še ta pastor ni govoril nobednemu Nemcu v takem okolišu. Morda je to in pažnja od strani Narodnega sveta uplivalo na njega, da je bil njegov govor precej zmeren, povdarjal je glavnem Nemštvo dokojnika ter konečno vzkliknil: Überführen wir also den Verblichenen in die süße deutsche Erde. (Prepeljimo torej rajncega v sladko nemško zemljo.)

S tem je pastor navzočim priznal, da je pokojnik živel na slovenskih tleh ter vžival mnogo let slovensko gostoljubnost, da pa se ostanki naj prepeljejo v sladko nemško zemljo. Bil je prepeljan v Pernegg pri Gradcu.

Je — li bolj sladka nemška zemlja kot slovenska, o tem znajo povedati oni Nemci, ki stradajo v Nemški Avstriji.

Pokojni Dittler je s svojim 20 letnim brezposelnim bivanjem v Prevaljah ravno nasprotno priznal, ko je vsled prirodne lepote in dobrovoljnega značaja Korošcev bival in se srečnega čutil med nami, izprehajajoč se —

ločen od svoje družine — po romantični Mežiški dolini, po slovenskih tleh, ki se mu bila v življenju slajša, kot njegova nemška domovina!

## Narodno gospodarstvo. Nacionaliziranje zemlje.

Pred več kakor tisoč leti je kraljeval v naši domovini, širši nego danes, slovenski kralj Samo. Slavna je bila ta doba, najslavnejša in skoro edini svetel trenotek naše zgodovine. Sledila so stoletja osebne, politične in gospodarske odvisnosti. Naš narod je bil tlačan, gospoda, ki mu je gospodovala, je prišla iz tujine. V gospodarskem oziru je bil naš narod neposredno po oprostivi l. 1848. mnogo na slabšem, kakor v osmem stoletju. Velik del naše zemlje je ostal last tujih graščakov, med tem ko je bila pred tisoč leti vsa zemlja last našega kmeta in slovenskega plemiča. V dobi odvisnosti je izginil slovenski plemič, na njegovo mesto je prišel tuji graščak. Ta je uravnal v Slovenski deželi gospodarske razmere sebi v prid. Bistvena poteza gospodarskih razmer je bila tale: slovenski kmet je rabotal ter si smel vzeti iz pridelka slovenske zemlje le toliko, kolikor je neobhodno potreboval za svojo telesno potrebo. Ves dobiček si je pridržal tuji plemič, ki ga ni porabil v produktivne namene na Slovenskem, ampak ga odnesel v tujino. Blagostanje na deželi ter obrt v mestih in trgih se nista mogla razviti, gospodarstvo je skozi stoletja klavrno životarilo, premoženje se ni množilo.

Ta način izžemanja in odnašanja premoženja v tujino živi še danes. Posledice politične in gospodarske odvisnosti se še vedno kažejo. Nič manj kakor 200.000 ha slovenske zemlje je še danes v rokah veleposestva (vsako posestvo nad 500 ha), pretežni del tega posestva pripada tujcem, lastnikom fideikomisov. Dobička ki ga imajo iz tega posestva, ne uporabljajo na naših tleh, ampak ga nosijo v tujino. Zgodovinska krivica se mora poravnati, država mora posestva zaseči ter jih po potrebi razdeliti. Nadalje mora ves dobiček iz naše zemlje ostati na domači grudi, da se tukaj porabi v produktivne proizvodilne svrhe ter se z njim oplode naše dežele. — To so zahteve nacionaliziranja zemlje.

## Nacionaliziranje industrije, obrti in trgovine.

Vsled zgodovinske odvisnosti se ni moglo razviti na Slovenskem meščanstvo in z njim industrija obrt in trgovina. L. 1848. smo postali sicer prosti, ostali pa smo reveži. Osebna in gospodarska prostost, ki je tedaj zasijala avstrijskim narodom, nam ni dala podlage za ustanovitev narodne industrije, obrti in trgovine. V drugi polovici pretečenega stoletja je nastopila doba gospodarskega liberalizma, (prosta trgovina) ki je rodil čudeže za politično gospodujoče ter gospodarsko močne narode, ki je pa uničil odvisna in šibka plemena. V zadnjih petdesetih letih pred vojsko se je razvilo meščanstvo med gospodujočimi narodi, posebno med Nemci in Madžari do neverjetne višine. Z občudovanja vredno spretnostjo je znalo nemško-židovsko meščanstvo v Avstriji in madžarsko na Ogerskem izkoristiti liberalne gospodarske misli. Močni karteli, ki so denarno uničili vsakega nasprotnika, dobri odnosi z vlado ter carina — na teh treh temeljih je slonela moč nemško- in madžarsko-židovskega meščanstva. Mi smo bili izločeni iz tega napredka; ta napredek nas je še celo gospodarsko ubijal. Mi nismo imeli nikakega upliva na carino in gospodarsko zakonodajo. Ako smo si hoteli na svoji zemlji zgraditi kako in-

dustrijsko podjetje, smo morali vprašati Dunaj za finančno dovoljenje. Dunajski kartelni mogotci so še celo obstoječim podjetjem predpisali ter jih imeli popolnoma pod svojo kontrolo. Vsled teh razmer se ni mogla razviti na Slovenskem narodna industrija, obrt in trgovina. Potjetja, ki so nastala na našem ozemlju, so po večini tuja last. Do sedaj se je določevala carina v prid dunajskim kartelom ter madžarskemu veleposestvu. Ako bi bile carinske postavke prilagodene našim razmeram, bi si prihranili najmanj 30 milijonov kron na leto.

Da se nacionalizirajo industrija, obrt in trgovina, bo morala naša država zunanjo trgovino, posebno carinske odnose, urediti v prilog našemu gospodarstvu. Obstoječa podjetja na našem ozemlju morajo priti v naše roke, da se bo dobiček porabljal v oploditev naše domovine ter da bodo zaposleni Slovenci ne le kot težaki ampak tudi kot voditelji.

Milko Brezigar.

## Tedenske novice.

**Shod v Železni Kaplji.** Dne 23. t. m. ob 10 uri dopolne se vrši v Železni Kaplji na Koroškem velik javen shod. Sodeluje vojaška godba iz Maribora in domači pevski zbor. Nastopijo razni govorniki. Vabljen je vse pošteno čuteče občinstvo. Odbor.

**Dračje pri Važenberku. Nemška nasilstva.** Kako izgleda ravnopravnost Slovencev, ki so je polni nemški letaki — pod nemškim gospodstvom, kaže sledeči slučaj. Nemški vojaki, ki so zasedli hišo Slovenca P. M—a na Dračju — posestnik je begunec — ne dovolijo njegovi ženi, da bi vsejala spomladansko žito. Rekli so ji, da je posestvo last „vojaškega sveta“, ter da njegova žena nima ničesar govoriti. M—ov sosed Zipsusch p. d. Tamisch je obljubil 200 kron tistemu, ki M—a ubije. Nemški vojaki uganjajo v Dračju in okolici huda nasilstva. Tako so na primer posilili 15 letno Katarino Svetnik p. d. Dertinčevo in pa 12 letno Barbaro Kraut p. d. Jakopovo iz Brankovce. Vse te svinjarije so nadporočniku Rainerju (poznat nemški zagrizenec iz internacije jugoslovenskih častniških aspirantov v Lipnici 1918 op. ured.), ki stanuje pri Kreuzerju znane, ali on ta hudodelstva zakriva, da jih ne zvedo v Celovcu.

**Guštanj. Prireditelj za iredentski sklad.** Gledališki igri, ki sta se igrali na Jožefovo v telovadnici narodne šole s prav dobrim nramnim in gmotnim uspehom — prinesli ste nad 700 kron čistega dobička v prid šolski knjižnici — se ponovite v nedeljo 23. t. m. v korist iredentskemu (protiitaljanskemu) skladu. Vrle prireditelje stavimo drugim korotanskim Slovincem za vzgled.

**Spomenik v spomin padlim junakom v Velikovcu.** Vojaki celjskega pešpolka so nabrali 4000 kron prispevkov za nagrobni spomenik svojim padlim tovarišem. Požrtvovalnim in zavednim celjskim fantom vsa čast!

**Vojaške čitalnice.** Dravska divizija je dovolila ustanovitev bojne čitalnice v Velikovcu, Dobri vasi, Pliberku in Dravogradu. Upravištva vseh časopisov v Ljubljani so obljubila pošiljati po 2 izvoda vsaki čitalnici. Za nadzorstvo teh čitalnic so imenovani za Dravograd nadporočnik Klaus, za Pliberk poročnik Reichman, za Velikovec kadetni aspirant Puncer. Razven v teh krajih se nahajajo čitalnice še v Kamnu, Galiciji, Apačah in Guštanju.

**Italijansko letalo** je plulo 20. t. m. čez Velikovec v smeri na jug. Ali so radovedni polentarji, kaj se godi v Jugoslaviji!

## Politične vesti.

### Gorica, Trst in Istra izgubljeni?

Bern, 15. marca. Švicarski diplomatični krogi so prejeli iz Pariza vest, da se je svet desetorice sporazumel s sledečo rešitvijo jugoslovensko-italijanskega spora: 1. Italija odstopi Jugoslaviji Dalmacijo in si pridrži le nekaj otokov vojaškega pomena. 2. Reka postane slobodno mesto pod protektoratom velevlasti. 3. Jugoslovenci se odrekajo vsem pravicam na Goriško, Trst in Istro. 4. Italijanske in jugoslovenske manjšine dobe v obeh državah svojo avtonomijo.

### Protiitalijanske demonstracije po Jugoslaviji.

Vesti, ki so 15. t. m. naznanile, da je deseterica prisodila celo jugoslovensko Primorje Italiji, so izzvale nenadne demonstracije po vsej Jugoslaviji. V Mariboru, Celju, Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Beogradu so se vršili velikanski protestni shodi, ki so se jih poleg kmetijskih in meščanskih strank povsod udeležili tudi socialisti in socialni demokrati. Demonstracije so potekle kljub silnemu ogorčenju mirno in dostojno, kakor se spodobi izobraženemu narodu. V Celju so demonstranti na predlog prof. Rusa v petih minutah, predno se je množica razšla nabrali 1500 K za iredentski (protiitalijanski) sklad. Zbirke za ta sklad se vrše po vsej Jugoslaviji.

### Izjava ministrskega predsednika o odločitvi naših mej.

Beograd, 18. marca. Med splošno napetostjo je izjavil ministrski predsednik med drugim: „Z ozirom na vesti, ki so se razširjale v teh dneh, da je na mirovni konferenci v Parizu že definitivno odločeno o naših pokrajinah na zapadu kraljevine SHS in zlasti pa vesti, da se je baje spustila naša delegacija v kompromisna pogajanja z Italijani, je popolnoma opravičeno vprašanje, v koliko bi mogle biti te vesti resnične in kako daleč segajo pooblastila naše delegacije.“

Predvsem moram gospode zagotoviti, da so one alarmantne vesti neresnične. (Splošno in burno odobravanje.) Doslej še ni padla nikaka odločitev o naših vprašanjih. Naša delegacija ni sklenila nikakega kompromisa in tudi ne vodi nikakih kompromisnih pogajanj. Takega pooblastila nima in niti ni prosila zanje. (Viharno odobravanje.) Prosim, da sprejmete moj odgovor na znanje.

Na predlog poslanca dr. Novaka je zbornica vzela odgovor ministrskega predsednika z odobravanjem na znanje.

### Amerika odločna za naše zahteve.

Curih, 19. marca. V italijansko-jugoslovenskem sporu doslej še ni padla nikaka odločitev. Ameriška delegacija odločno nastopa proti italijanskim zahtevam in zahteva, da se reši jadranski problem, na temelju pravičnosti in

samoodločbe narodov. Wilson ne odobrava ukrepov, storjenih v njegovi odsotnosti.

### Revolucionarno gibanje v Italiji.

Chiasso, 19. marca. Italijanske meje se bodo zaprle zaradi resnega notranjega položaja. Prehranitvene razmere v Italiji so zelo težavne. Smatrajo, da preti Italiji polom, če ji Amerika ne priskoči takoj na pomoč.

Curih, 19. marca. Notranji položaj v Italiji je zelo resen. V južni Italiji so izbruhnili veliki nemiri zaradi glada. Pojavilo se je boljševiško gibanje. Prišlo je po nekaterih mestih do spopadov med redarstvom in vojaštvom. Vojaštvo je odpovedalo pokorščino in noče nastopati proti upornemu narodu. V nekaterih mestih so uporne množice oropale trgovine in skladišča. — V industrijskih krajih severne Italije so izbruhnili resni delavski nemiri. — Italijanska cenzura ne dovoli nobenega poročila o tem v inozemstvo. Tekom 24. ur je dospelo v kanton Tessin mnogo beguncev iz Italije: vsi pripovedujejo, da vsa Italija stoji pred velikim prevratom.

### Ameriška moka za Slovenijo.

Ljubljanski dopisni urad poroča iz uradnega vira: V petek in soboto sta iz Trsta v Ljubljano dospela prva transporta ameriške moke za Slovenijo in torej tudi za Ljubljano, vsega skupaj 427 ton lepe bele moke. Ker je Sloveniji odmenjenih vsega skupaj 2000 ton ameriške bele moke, je bo treba v Ljubljano iz Trsta dobiti še 1573 ton.

## Kako naložim svoj kapital najbolje?

S tem, da sklenem življensko zavarovanje z enkratnim plačanjem premije!

To mi donaja namreč 3 odstotno obrestitev.

N. pr. Kdor položi danes K 837·48, dobi po 6 letih to glavnico s tremi % vred (izplačano) v gotovini, torej ravno 1000 kron; poleg tega je bil med tem časom za slučaj smrti zavarovan za 1000 kron. Obresti se lahko tudi vsako leto dvignejo.

Natančna pojasnila daje in vloge prejema

Zavarovalni oddelek vdovskega in sirotinskega zaklada okrajna poslovalnica Velikovec. Gor. poštna ulica št. 127.

## Kupujem drva

bukova in hrastova, najmanj polsuhu, naložena v vagon za takojšnjo dobavo. Ponudbe s skrajno ceno in množino je poslati tvrdki

Vinko Vabič,  
Žalec pri Celju.

## Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

Pavličeva  
ulica  
št. 7.

uraduje vsak dan, izvzemši nedelje in  
praznike, od 10. do 12. ure dopoldne.

Varno naložen denar; najugodnejši kredit za posestnike.

Pavličeva  
ulica  
št. 7.

## Potnike išče

marljive in zanesljive

Zavarovalni oddelek vdovskega in sirotinskega zaklada  
za politični okraj Velikovec.

Osebam, ki imajo omenjene lastnosti se nudi lep zaslužek in celo trajna eksistenca.

Vojni invalidi imajo prednost.

Zglasiti se treba pri vodji zavarovalnice g. Ivanu Osvald, Velikovec, Gorenja poštna ul. št. 127.

## Hiša

s tremi sobami, kuhinjo, kletjo in pritliklinami ter majhnim vrtom v Pliberku je poceni na prodaj. — Več pove davčni eksekutor Volina v Pliberku.

## FRANC KAGER

izdelovatelj srebrnih predmetov in predmetov iz bronca MARIBOR, Viktringhofgasse ulica 22, izdeluje štamplije iz kavčuka in kovine, barvne blazinice in barve, štamplije za žig itd.

## VINO

sadjevec in kisló vodo

razpošilja po Jugoslaviji

ANDREJ OSET

Tolsti Vrh (Guštanj).

Nekaj tisoč

Vojnega posojila  
se želi kupiti.

Ponudbe je treba poslati g. Ivanu Osvald, vodji zavarovalnice vdovskega in sirotinskega zaklada, Velikovec.